

FIVA Turin Charter

FIVA, eli Fédération Internationale des Véhicules Anciens, (<https://fiva.org/en/>) on maailmanlaajuinen järjestö, joka on omistautunut historiallisten ajoneuvojen suojeluun ja säilyttämiseen. FIVA toimii yli 80 maassa edustaen miljoonia historiallisten ajoneuvojen harrastajia ympäri maailmaa. FIVA tukee ja kannustaa historiallisten ajoneuvojen säilyttämistä ja vastuullista käyttöä tärkeänä osana teknistä ja kulttuurista perinnettämme. FIVA on ollut vuodesta 2017 lähtien Unescon neuvoa-antava kumppani ajoneuvoihin ja niihin liittyvään kulttuuriperintökysymyksissä.

FIVA Turin Charterin tarkoitus on antaa ohjausta historiallisiin ajoneuvoihin liittyvään päätöksentekoon ja käsittelyyn. Turin Charter yhdistää käyttöön, ylläpitoon, konservointiin, entisöintiin ja historiallisten ajoneuvojen korjaukseen liittyviä periaatteita. Turin Charter perustuu UNESCO'n Venetian Charteriin (1964), EMH Barcelonan Charteriin (2003, historialliset laivat) ja Fedecrail Riga Charteriin (2005, historialliset rautatieajoneuvot), ja on näiden inspiroima.

Charterin englanninkielisen version voi ladata FIVAn sivuilta osoitteesta <https://fiva.org/wp-content/uploads/2020/11/Charter-of-Turin-English-Version.pdf>

Auto- ja tieliikenteen valtakunnallinen vastuumuseo Mobilia on käänättänyt sopimuksen FIVAn ja Suomea FIVAssa edustavan SAHK:n luvalla. Suomenkielinen versio ladattavissa mm. osoitteesta <http://www.mobilia.fi/museo/suomalainen-ajoneuvohistoria/fiva-torinon-peruskirja/>

Torinon peruskirja

FIVA: Torinon peruskirja

Fédération Internationale des Véhicules Anciens
FIVA:n yleiskokouksen vahvistama
Münchenissä lokakuun 27. päivä, 2012

JOHDANTO

Fédération Internationale des Véhicules Anciens (FIVA) on historiallisten ajoneuvojen kansainvälinen järjestö. Se tukee historiallisten ajoneuvojen säilyttämistä ja vastuullista käyttöä merkittävänä osana teknistä ja kulttuurista perintöämme. Historialliset ajoneuvot ovat merkittäviä kulkuvälineinä, osoituksena niiden historiallisesta alkuperästä, kyseisen ajanjakson teknisenä taidonnäytteenä sekä myös johtuen niiden vaikutuksesta yhteiskuntaan.

Tämä peruskirja kattaa mekaanisella käyttövoimalla toimivat, muut kuin raiteilla kulkevat tie- ja maakulkuneuvot. Ajoneuvo katsotaan historialliseksi ajoneuvoksi, kun se on peruskirjan ja sovellettavien FIVA:n määritelmien mukainen. Peruskirja voi kattaa myös historiallisiin ajoneuvoihin ja niiden käyttöaikakauteen liittyviä rakennuksia ja esineitä, kuten tehtaita, polttoaineen jakeluasemia, teitä ja kilparatoja.

Vuosien ajan historiallisten ajoneuvojen omistajat, historiallisten ajoneuvokokoelmien ylläpitäjät ja historiallisten ajoneuvojen kunnostajat ovat onnistuneet pelastamaan ja säilyttämään näitä ajoneuvoja ja pitämään ne käyttökunnossa. FIVA on hyväksynyt tämän peruskirjan ohjeeksi

historiallisia ajoneuvoja koskevassa päätöksenteossa ja toimenpiteissä. Torinon peruskirja kokoaa yhteen historiallisten ajoneuvojen käyttöä, ylläpitoa, suojelua, entisöintiä ja kunnostamista koskevat ohjaavat periaatteet.

Peruskirjan perustana ja inspiraationa ovat UNESCO:n Venetsian peruskirja (1964), Barcelonan peruskirja (2003, historialliset laivat) ja Riian peruskirja (2005, historialliset raidekulkuneuvot).

PERUSKIRJA

1. Tavoite

Tämän peruskirjan tavoitteena on historiallisten ajoneuvojen säilyttäminen ja vaaliminen, mukaan lukien niiden tekniikka, muotoilu, toiminnot ja dokumentoitu historia sekä niiden moninainen suhde yhteiskuntaan ja sosiaaliseen ympäristöön. Historiallisten ajoneuvojen säilyttämisen ja toiminnan ymmärtämiseksi, arvostamiseksi ja varmistamiseksi, niiden käyttö julkisilla teillä mukaan lukien, on tärkeä käyttää tutkittuja menetelmiä sekä saatavana olevaa tieteellistä, historiallista ja teknistä tietoa ja toimia yhteistyössä tällä alalla toimivien organisaatioiden ja laitosten kanssa.

2. Tulevaisuus

Säilyttämisen, entisöinnin ja muiden työprosessien tarkoituksena on historiallisten ajoneuvojen ylläpitäminen niin teknisinä esineinä kuin todisteina kulkuvälineiden historiasta ja kulttuurista. Se on välttämätöntä käytettyjen menetelmien, materiaalia koskevan tietämyksen ja työprosessien siirtämiseksi tuleville sukupolville. Pyrimme myös säilyttämään näiden ajoneuvojen valmistukseen ja käyttöön liittyvää erikoisosaamista, asiantuntemusta ja taitoja.

3. Kunnossapito

Jatkuva ja ylläpitävä kunnossapito on olennaista historiallisten ajoneuvojen säilyttämiseksi. Historiallisten ajoneuvojen vastuullinen käyttö, myös julkisilla teillä, on tärkeää niiden säilyttämisen kannalta. Tämä on ainoa tapa täysin ymmärtää ja siirtää niiden ajamista ja kunnossapitoa koskevaa perinnetietoa seuraaville sukupolville.

4. Asema

Historiallisten ajoneuvojen säilyttämiselle on eduksi, että niitä pidetään olennaisena osana julkista elämää ja niiden nähdään edistävän kulttuuriperintöämme. On tärkeää ja toivottavaa, että niitä voidaan käyttää. Jotta historiallisia ajoneuvoja voidaan käyttää, niihin ei kuitenkaan pidä tehdä muutoksia enemmän kuin on tarpeellista. Välttämättömät muutokset eivät saa vaikuttaa ajoneuvojen historialliseen materiaaliin. Lähtökohtana on, että niiden ei pidä muuttaa ajoneuvon valmistusajankohdalta peräisin olevaa tekniikkaa ja ulkomuotoa.

5. Prosessit

Historiallisten ajoneuvojen säilyttäminen voi edellyttää laajuudeltaan erilaisia toimenpiteitä.

Säilyttäminen tarkoittaa ajoneuvoista huolehtimista ja niiden rappeutumisen tai vaurioitumisen estämistä. Sillä turvataan historiallisen ajoneuvon tai kohteen nykyisen kunnon, yksilöllisen laadun ja muistoarvon säilyminen.

Suojaaminen kattaa kaikki ajoneuvon tai kohteen säilyttämiseen tarkoitetut toimet, jotka eivät muuta sen historiallista ulkomuotoa, osia tai materiaaleja. Suojaamistoimet eivät millään tavalla

vaaranna kohteen historiallista tai materiaalista dokumentaarista arvoa. Niiden tarkoituksena on pelkästään estää tai vähintään viivästyttää jatkuvaa kunnan heikkenemistä. Tavallisesti tällaiset toimet eivät näy päällepäin.

Entisöinti on puuttuvien osien tai kohtien palauttamista, jonka tarkoituksena on saada näkyviin ajoneuvon aiempi ilme. Toimet ovat suojelua laajempia. Entisöityjen kohtien tulee sulautua huomaamattomasti ajoneuvon alkuperäisiin osiin, mutta tarkoituksena on, että ne erottuvat ajoneuvosta lähemmässä tarkastelussa.

Tämä poikkeaa korjaamisesta, joka tarkoittaa nykyisten tai puuttuvien osien muokkaamista, kunnostusta tai vaihtamista.

Kunnostaminen tekee ajoneuvosta jälleen täysin käyttökuntoisen, eikä siinä välttämättä oteta huomioon ajoneuvon aitoa ja alkuperäistä ulkoasua.

Säilyttäminen, suojaaminen ja entisöinti ovat erikoistoimenpiteitä, joiden tarkoituksena on turvata ja tehdä näkyväksi ajoneuvon tekninen, esteettinen, toiminnallinen, yhteiskunnallinen ja historiallinen arvo. Niissä tulee pyrkiä ymmärtämään ja ottamaan huomioon kunkin ajoneuvon alkuperäinen muotoilu ja historiallinen tausta. Niiden tulee perustua historiallisen kohteen kunnioittamiseen ja aidoista asiakirjoista peräisin olevaan tietoon.

6. Historia

Kaikki ajoneuvon sen tavallisen käyttöikänsä aikana tehdyt muutokset ja muokkaukset, jotka ovat muuttaneet sitä alkuperäisestä, ovat osa ajoneuvon historiaa ja ne tulee säilyttää sellaisenaan. Tästä syystä historiallista ajoneuvoa ei ole tarpeen entisöidä tavalla, joka muuttaa sen ulkonäköä ja teknisiä ominaisuuksia sellaisiksi, jollaisia ne olivat ajoneuvon valmistuspäivänä. Sellaisia entisöintitoimia, jotka muuttavat ajoneuvon ulkomuotoa tietyn ajanjakson mukaiseksi, tulee tehdä vain historiallisten asiakirjojen huolellisen tarkastelun ja perinpohjaisen suunnittelun pohjalta.

Entisöintiprosessissa historialliset osat korvaavat osat ja materiaalit tulee merkitä yksinkertaisilla ja pysyvillä merkinnöillä, jotta ne voidaan erottaa historiallisesta materiaalista. Vaihdetuille osille FIVA suosittelee tähän peruskirjaan liitettyä merkintäjärjestelmää (katso liite).

7. Tarkkuus

Historiallisten ajoneuvojen entisöinnissä tulee käyttää mieluiten historiallisesti asianmukaisia materiaaleja ja työtekniikoita, paitsi jos tällaisia materiaaleja tai tekniikoita ei voi enää käyttää turvallisuussyistä, siksi, että niitä ei ole saatavana, tai lainsäädännön takia.

Perinteiset materiaalit eivät välttämättä sovellu erityisesti historiallisten kohteiden säilyttämiseen. Kuten muussakin entisöinnissä, tässä tapauksessa voidaan niiden sijaan käyttää nykyaikaisia materiaaleja ja tekniikoita edellyttäen, että ne on todettu sopiviksi ja kestäviksi kokeilla tai käytännössä.

8. Ulkoasu

Historialliseen ajoneuvon sen normaalin käyttöikänsä ulkopuolella tehtävät mahdolliset muutokset tulee toteuttaa huomaamattomasti ja alkuperäistä rakennetta ja ulkoasua kunnioittaen. Tällaisten muutosten on oltava poistettavissa. Tärkeät irrotetut, alkuperäiset osat on suositeltavaa säilyttää mahdollista myöhempää käyttöä varten ja osoituksena niiden alkuperästä ja mallista.

9. Suunnittelu

Historialliseen ajoneuvoon tehtävät muutostyöt on suunniteltava järjestelmällisesti ja dokumentoitava asianmukaisella tavalla. Nämä asiakirjat on säilytettävä ajoneuvon yhteydessä.

10. Arkistot

Historiallisten ajoneuvojen säilyttämiseen, suojeluun, entisöimiseen, kunnostamiseen ja käyttöön liittyvien henkilöiden, tahojen ja organisaatioiden on ryhdyttävä asianmukaisiin toimenpiteisiin asiakirjojen ja arkistojen suojaamiseksi.

11. Arvo

Historiallisten ajoneuvojen säilyttämiseen ja käyttöön liittyvien tietojen ja erityistaitojen säilyttämiseen ja välittämiseen keskittyvien tahojen tulee hakea kansainvälisten ja kansallisten viranomaisten tunnustusta kulttuuriperintöön liittyen ja sitä koskevin instituutioina. Asiakirjoista, piirroksista, valokuvista tai muista historiallisiin ajoneuvoihin liittyvistä tallenteista ja esineistä koostuvia arkistoja on käsiteltävä osana kulttuuriperintöä.

Torinon peruskirjan työryhmä

FIVA Kulttuurikomissio: Thomas Kohler, Gundula Tutt, Rainer Hindrischedt, Mario De Rosa, Alfieri Maserati, Stefan Musfeld and Mark Gessler.

LIITE

Suosittelun merkintäjärjestelmä

Järjestelmässä käytetään seuraavia kirjaimia pysyvissä merkinnöissä:

NB = newly built (mahdollisimman tarkka kopio muotoilun, materiaalien ja mallin osalta, jäljennetty suoraan dokumentoidusta alkuperäisestä kohteesta)

FR = free reconstruction (ennallistaminen käyttämättä historiallista mallia muotoilun, materiaalin tai työtekniikan osalta. Osa vastaa kuitenkin aikaisemmin käytetyn historiallisen osan teknistä toimintaa.)

CS = conservational stabilisation (myöhempi rakenteellinen vahvistaminen, joka on lisätty vakauttamaan historiallista materiaalia). Suosittelemme entisöintivuoden / korvaavan osan valmistusvuoden merkitsemistä kaksikirjaimisella tunnuksella.

TORINON PERUSKIRJA

Termistö

FIVA Kulttuurikomitea: Roberto Loi, Thomas Kohler, Mario De Rosa, Keith Gibbins, Nataša Jerina Grom, Rainer Hindrischedt, Rony Karam, Jochen Thoma, Dr.Gundula Tutt

Peruseriaatteet:

Tämän termistön tavoitteena on määrittää Torinon peruskirjassa historiallisten ajoneuvojen säilyttämiseen ja käsittelyyn liittyen käytettävät termit. Se pyrkii mahdollisuuksien mukaan yhdenmukaistamaan termejä, joita historiallisista ajoneuvoista on käytetty esimerkiksi FIVA:n teknisissä ohjeissa sekä kulttuuristen esineiden ammattimaisessa kuvailemisessa ja käsittelyssä 1960-luvulta saakka. Tämä kattaa tärkeät lähteet, joissa käytetään kulttuurisia esineitä koskevassa kansainvälisessä lainsäädännössä määritettyjä termejä, kuten seuraavat:

- Venetsian peruskirja
- Eurooppalainen standardi DIN EN 15898: 2011–12 (kulttuurisen omaisuuden suojele, tärkeimmät yleiset termit ja määritelmät) soveltuviissa tapauksissa
- Kansainvälisen museoneuvoston ICOM:n ja ICOM Committee for Conservation -komitean käyttämä ammattisanasto. Katso myös UNESCO:n kulttuuristen esineiden ja palveluiden luettelo.

Peruskirja muodostaa myös perustan FIVA:n strategialle koskien suhteiden vaalimista muiden kulttuuriperintöön liittyvien organisaatioiden kanssa, joita ovat muun muassa teollisuusperintöjärjestö TICCIH ja Yhdistyneiden kansakuntien kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestö UNESCO:n asianmukaiset osastot. Tavoitteena on saada FIVA:lle tunnustusta johtavana historiallisten ajoneuvojen kulttuuria ja perintöä koskevana elimenä.

Auttaaksemme selventämään historiallisen kohteen ja käytännön entisöinnin välistä tasapainoa, esimerkkejä Torinon peruskirjan mukaisesti entisöidyistä ja kunnossapidetyistä ajoneuvoista esitellään tähän liittyvässä käsikirjassa (FIVA Charter of Turin Handbook).

Torinon peruskirjassa käytettyjen termien määritelmät:

Aikakauden mukainen

Aikakauden mukaisuudella tarkoitetaan muutoksia, jotka on tehty käyttämällä sellaisia materiaaleja ja tekniikoita, jotka olivat käytettävissä silloin, kun ajoneuvo on valmistettu. Näihin voi liittyä kansallisia määräyksiä koskien esimerkiksi turvallisuutta ja pätevien teknikoiden sekä asianmukaisten varusteiden ja osien saatavuutta.

Dokumentointi

Historiallisen ajoneuvon tietoja koskevien asiakirjojen kokoaminen, jollaisia ovat esimerkiksi:

- piirustukset, valokuvat tai muut kuvadokumentit
- historiallinen perehdytystä tai kunnossapitoa koskeva kirjallisuus
- kirjalliset kuvaukset ja raportit huollosta sekä suojele- ja entisöintitoimista
- tutkimusten ja analyysien tulokset
- viiteasiakirjat, jotka sisältävät tietoa ajoneuvon historiasta ja aineellisesta kokonaisuudesta.

Entisöinti

Entisöinti on puuttuvien osien tai kohtien palauttamista, jonka tavoitteena on ajoneuvon olotila jonakin tiettyinä aikana menneisyydessä.

Tässä noudatetaan periaatetta, jonka mukaan ajoneuvoon tulee tehdä muutoksia niin paljon kuin on tarpeen, mutta niin vähän kuin mahdollista. Toimenpiteiden tulee kohdistua vain kohtiin, joissa näkyy kunnan heikkenemistä, joista puuttuu osia ja/tai jotka ovat vaurioituneet.

Niiden ei tule muuttaa historiallisen ajoneuvon ajo-ominaisuuksia, teknisiä ominaisuuksia tai muotoilua. Alkuperäisiä materiaaleja ja työtekniikoita tulee käyttää mahdollisuuksien mukaan.

Entisöityjen kohtien tulee sulautua huomaamattomasti nykyiseen materiaaliin, mutta ne voivat erottua ajoneuvosta lähemmässä tarkastelussa.

Uudenaikaisia materiaaleja ja työtekniikoita voidaan käyttää silloin, kun historiallisia menetelmiä ei ole mahdollista käyttää. Useimmissa täysin entisöidyissä ajoneuvoissa on käytettävä korjauksia ja uusia/ennallistettuja osia. Käsiteltyjen, täydennettyjen tai lisättyjen kohtien merkitsemistä ja dokumentointia suositellaan.

Tämän pääasiallisena tavoitteena on ajoneuvon ylläpitäminen historiallisesti yhdenmukaisessa kunnossa mahdollisimman vähäisillä muutoksilla. Ajoneuvojen osalta, joissa on eri aikakausilta peräisin olevia muutoksia tavallisesti aikaisemmista entisöinneistä, jatkotoimenpiteet on suunniteltava huolellisesti. Muussa tapauksessa ajoneuvo historiallisena kohteena on vaarassa kadota.

Joissakin tällaisista tapauksista jopa aikakauten kuulumattomat muutokset on asianmukaista säätää osana ajoneuvon historiaa sen sijaan, että ne korvattaisiin uusilla ja mahdollisesti oletetuilla (eli arvauksiin tai oletuksiin perustuvilla) rekonstruktioilla.

Esimerkkejä ”historiallisesti sekavasta tilasta” voivat olla

- vuoden 1930 Mercedes 710 SS GP10 ”Malcolm Campbell”, joka valmistui alun perin ”sinikansinisenä” ja korin ulkopuolelle kiinnitetyllä polttoaineputkella. Vuonna 1945 auto ylimaalattiin valkoiseksi ja samalla polttoaineputki siirrettiin auton sisäpuolelle. Jos auto entisöidään alkuperäistä vastaavaan väriin, mutta polttoaineputki jätetään palauttamatta auton ulkopuolelle, jää ajoneuvo ”historiallisesti sekavaan tilaan”
- BMW 319 vuodelta 1935 on elinkaarensa aikana muunnettu aikakauden mukaisesti varustamalla se ahtimella ja samalla maalattu eri väriseksi. Entisöinnissä ahdin säilytetään ”aikakauden mukaisena muutoksena”, mutta väri palautetaan vastaamaan alkuperäistä
- niin sanotut ”rotta-autot ja -moottoripyörät”, jotka tarkoituksellisesti rakennetaan muistuttamaan laiminlyötyä tai vaurioitunutta ulkoasua, joskus jopa keinotekoisella patinoinnilla. Kuitenkin sisäpuolelta ja teknisesti ajoneuvot on täysin entisöity tai jopa uudistettu tai viritetty.

Esine

Ihmisen valmistama, erityisesti historiallisesti merkittävä teennös.

Historiallinen materiaali

Ajoneuvo ja kaikki siihen tavallisen käyttöiän aikana tehdyt muutokset ja muokkaukset.

Korjaaminen

Korjaaminen tarkoittaa nykyisten, vaurioituneiden tai puuttuvien osien muokkaamista, kunnostusta tai vaihtamista. Korjaaminen tekee ajoneuvosta jälleen täysin käyttökuntoisen, eikä siinä välttämättä oteta huomioon ajoneuvon aitoa ja alkuperäistä materiaalia. Tällaisilla toimilla pyritään palauttamaan täysi toiminnallisuus sellaiseksi kuin se oli ennen vaurioitumista, tai jopa parantamaan sitä historialliseen standardiin verrattuna.

Korjaaminen voidaan jakaa kahteen tyyppiin:

- Käytännöllinen korjaaminen: ajoneuvosta tehdään jälleen käyttökuntoinen mahdollisesti improvisoiduilla menetelmillä, mikä ei välttämättä vastaa ammattimaisia standardeja.
- Ammattimainen korjaaminen: käytetyt menetelmät ja materiaalit ovat nykyisten ammattimaisten standardien mukaisia.

Esimerkkejä käytännöllisestä korjaamisesta:

- Rikkoutuneen alkuperäisen moottorin korvaaminen täysin erityyppisellä moottorilla, joka voidaan sijoittaa ajoneuvoon, tarkoituksena yksinkertaisesti ajoneuvon pitäminen käyttökunnossa.
- Rikkoutuneet osat korjataan väliaikaisesti rautalangalla.
- Vääntynyt korin kohta taivutetaan pois päin renkaasta vasaran avulla.

Esimerkkejä ammattimaisesta korjaamisesta:

- Volkswagen Kuplan osittain vaurioitunut lokasuoja korvataan uudella metallista tai jopa laminoidusta lasikuidusta valmistetulla varaosalla.
- Repeytyneiden tai halkeilleiden nahkaistuinten korjaaminen niin, että nykyinen patina säilyy, mutta että ne eivät vaurioidu enempää.
- Korin vaurio korjataan ja maalataan ammattimaisesti, asianmukaisia välineitä käyttämällä ja asianmukaisissa tiloissa. Tämä poikkeaa patinatyyillisestä entisöinnistä, joka voidaan toteuttaa asettamalla metallilevy lokasuojan syöpyneisiin osiin niin, että jäljellä oleva alkuperäinen materiaali säilytetään mahdollisimman pitkälle.

Kulttuuriperintö

a) Materiaalinen kulttuuriperintö

Materiaalinen kulttuuriperintö tarkoittaa liikkuvia tai liikkumattomia kohteita, jotka ovat ihmisten valmistamia, muotoilemia tai muuttamia. Nämä kohteet edustavat tärkeitä arvoja nykyisille ja tuleville sukupolville, sillä ne kertovat ihmiskunnan historiallisesta, yhteiskunnallisesta, taiteellisesta, tieteellisestä, arkkitehtuurisesta ja teknisestä kehityksestä. Niihin voi kuulua ainutlaatuisia yksilöitä, massatuotettuja kohteita, kokoelmia tai monimutkaisia valmistus- ja jakelulaitteistoja.

b) Liikkuva tekninen perintö

Tämä on kulttuurihistorioitsijoiden laatima uudistermi. Se otettiin alun perin käyttöön viittamaan mihin tahansa raideajoneuvoon, alukseen, lentokoneeseen tai automobiiliin,

jonka katsotaan olevan kokonaisuutena merkittävä ihmiskunnan kulttuurin ja teknologian historian kannalta.

Sellaiset tekijät kuten muotoilu, tekniset läpimurrot tai erityinen kulttuurinen merkitys, ovat tärkeitä. Näihin lasketaan myös tiettyihin tärkeisiin tapahtumiin ja/tai henkilöihin liittyvä historia.

Esimerkit ovat lukuisia ja niihin voi kuulua ajoneuvoja,

- jotka todistavat oman aikansa teknisistä innovaatioista, alkaen Karl Benzin ensimmäisestä automobiilista vuodelta 1885; vuoden 1908 Ford T-mallista; 1938 ilmajäähdytteisestä Volkswagen ”Kuplasta”; ilmanestejousitetusta Citroën DS:stä; MZ:n kaksitahtisesta kilpamoottoripyörästä, joka toimi esikuvana japanilaisille, Barry Sheenin ja Kenny Robertsin ajamille kilpapyörille
- jotka ovat olleet osallisina historiallisissa tapahtumissa, kuten 1911 Gräf & Stift Double Phaeton, johon arkkiherttua Franz Ferdinand surmattiin, mikä johti ensimmäisen maailmansodan syttymiseen; erikoisrakenteinen SS-100-X -Lincoln, johon John F. Kennedy ammuttiin tai Leninin 1922 Rolls-Royce 40/50 Silver Ghost
- joilla on kilpailuhistoria, kuten Juan Manuel Fangion ajama Maserati 250F; Mercedes-Benz 300SLR, jolla Stirling Moss voitti 1955 Mille Miglian tai Jim Clarkin Indianapolis 500:n voittaja-auto Lotus 38
- jotka ovat esiintyneet elokuvissa tai tv-sarjoissa, kuten Steve McQueenin Bullit-elokuvassa ajama Ford Mustang; Disneyn ”Herbie-kupla”; Paluu tulevaisuuteen - elokuvien De Lorean DMC-12 ja ”Dukes of Hazard” -elokuvien Dodge Challenger ”General Lee”
- jotka ovat saavuttaneet jonkin tietyn rajapyykin, kuten yhdysvaltalaisen Irv Gordonin vuoden 1966 Volvo P1800, jolla on ajettu yli kolme miljoonaa mailia ilman keskeyttäviä vikoja
- joilla on ollut vaikutus yhteiskuntaan tai jotka heijastavat erityisiä sosiaalisia näkökulmia, kuten massatuotettu Fordin T-malli, joka oli ehkä 1900-luvun vaikutuksiltaan suurin automalli; Austin 7, jota valmistivat lisenssillä muiden muassa BMW ja Nissan sekä Mini, josta tuli ”svengaavan 60-luvun” ikoni, sen rata- ja rallimenestyksen lisäksi.

Muunneltu

Muuntaminen tarkoittaa kaikkia poikkeamia siitä tilasta, jossa kohde toimitettiin valmistajalta tai rakentajalta. Nämä voidaan kuvailla FIVA-tunnistekortilla, ja niistä tulee mainita päivämäärä ja muunnoksien tekijä, jos tämä on tiedossa.

Tällaiset muunnokset eroavat toisistaan historialliselta merkitykseltään ja ne luokitellaan seuraaviin luokkiin:

- Ajanjaksoon liittyvät muunnokset: dokumentoitu ja vahvistettu tehdyiksi tietyinä ajanjaksona.
- Ajanjaksolle tyypilliset muunnokset: ajoneuvoon ajanjakson ulkopuolella tehdyt muunnokset, joita käytettiin kyseisellä ajanjaksolla.
- Ajanjaksoon liittymättömät muunnokset: muunnokset, joita ei käytetty ajanjakson aikana tai jotka on tehty käyttämällä osia ja tekniikkaa, joita ei ollut käytettävissä valmistusajankohtana. Tällaiset muunnokset voivat vaikuttaa ajoneuvon arvoon

riippuen tyypistä, kansallisista määräyksistä sekä valmistus- ja/tai rekisteröintivuodesta.

Kaikissa tilanteissa on erittäin suositeltavaa, että historiallisen ajoneuvon omistaja dokumentoi huolellisesti mahdolliset tehdyt muutokset niin, että ajoneuvon tulevat omistajat näkevät sen historian.

Muuttaminen

Materiaalin muuttaminen, mikä ei välttämättä merkitse sen ominaisuuksien heikentymistä suojelun näkökulmasta. Esimerkiksi poistettavissa olevan pinnoitteen lisääminen ajoneuvoon voidaan katsoa muuttamiseksi.

Normaali käyttöikä

FIVA:n määritelmän mukaan tämä on 15 vuotta. Jos ajoneuvo on valmistettu vuonna 1960, voidaan olettaa, että se ei ole säännöllisessä käytössä tai on romutettu vuoteen 1975 mennessä.

Poikkeuksia voi olla erityistilanteissa, esimerkiksi vuosina 1925–1945 rakennettujen ajoneuvojen osalta käyttöikä on jatkettu 20 vuoteen toisen maailmansodan takia.

Poistettavuus / poistettavissa oleva

Poistettavissa olevalla tarkoitetaan sitä, että materiaali voidaan poistaa niin, että siitä ei jää jäämiä, ja muutokset voidaan palauttaa tilaan, jossa ajoneuvo oli ennen toimenpiteitä aiheuttamatta vahinkoa ajoneuvon historialliselle materiaalille tai menettämättä sitä.

Periaatteena on, että suojele- ja entisöintitoimet ja käytettävät materiaalit tulee mahdollisuuksien mukaan suunnitella, valita ja toteuttaa niin, että ne voidaan tarvittaessa poistaa. Tämä on erittäin tärkeää historiallisen materiaalin säilymisen kannalta, mutta sitä rajoittavat usein tosielämän vaatimukset.

Esimerkkejä tästä voivat olla

- nykyaikaisten rekisterikilpien tai lisävalojen kiinnittäminen poraamalla uusia reikiä. Tietysti itse lisätyt osat voidaan poistaa, mutta porattuja kohtia ei voida täysin palauttaa samaan asuun kuin ne olivat ennen toimenpiteitä
- lohkeilevan maalin kiinnittäminen liimaamalla tai vahan lisääminen huokoisten materiaalien pintaan. Tällaiset aineet voidaan ehkä poistaa soveltuvilla liuottimilla, mutta käytännössä niitä ei saada kokonaan poistettua (esimerkiksi maaliliuskojen alta tai tekstiileistä)
- Kun korjataan maalipinnan vaurioita. Joissakin tapauksissa käytetään termoplastisia maaleja, jotka voivat rappeutua käytön aiheuttamissa lämpötiloissa. Joissain tapauksissa näitä voidaan käyttää rajatuille alueille, mutta tämä vaatii aina tapauskohtaista harkintaa
- ruostuneiden tai puuttuvien osien korjaaminen hitsaamalla tilalle uutta peltiä: Lisätty pelti sinänsä voidaan poistaa, mutta korjausta edeltävä olotila ei ole palautettavissa

Rappeutuminen

Luonnollinen hajoamisprosessi, jossa ajoneuvon kunto huononee ilman sen asianmukaista säilyttämistä tai säännöllistä käyttöä, huoltoa ja kunnossapitoa. Tämä heikentää ajoneuvon laatua, arvoa ja ilmettä.

Suojaaminen (konservointi)

Peruseriaatteena on, että menetettyä alkuperäistä materiaalia ei saa palautettua.

Suojaamistoimilla pyritään pysäyttämään nykyinen heikentyminen ja vaurioituminen tai vähintään hidastamaan niitä. Ajoneuvon historiallista materiaalia ei tavallisesti muuteta tällaisilla toimenpiteillä, mutta kohteeseen voidaan lisätä lisämateriaaleja sen vakauttamiseksi.

Suojaamistoimet tulee tehdä niin, että ne eivät vaaranna kohteen historiallista tai materiaalista arvoa. Tavoitteena tulee olla historiallisiin aineksiin, osiin ja materiaaleihin kohdistuvien muutosten minimointi. Nämä toimet eivät välttämättä näy ajoneuvossa ulkoisesti. Suojaamisella pyritään vahvistamaan materiaaleja ja vakauttamaan ajoneuvon tämänhetkinen tila.

Suojaamistoimenpiteillä ei tule muuttaa mallin, käytön, kulumisen ja ikääntymisen merkkejä, ja jopa olemassa olevat vauriot pelkästään vakautetaan, mutta niitä ei poisteta.

Esimerkkejä:

- lisätuki, jota tarvitaan ajoneuvon korin sisärakenteen löystyneiden liitosten lujittamiseen
- osien kiinnitysten kiristäminen
- tekstiilin tai nahan repeäminen lujittaminen
- lohkeilleen maalipinnan kiinnittäminen
- suojaavan ainekerroksen levittäminen hapettuville metallipinnoille

Säilyttäminen

Säilyttäminen tarkoittaa huolenpitoa, jolla estetään kohteen myöhempää heikkenemistä ja vaurioitumista tai vähintään viivästytetään niitä mahdollisimman pitkälle. Kun alkuperäinen materiaali on menetetty, sitä ei voi palauttaa, mutta säilyttämistoimenpiteet turvaavat historiallisen ajoneuvon nykyisen kunnan ja laadun. Tällaiset toimenpiteet eivät vaikuta ajoneuvon nykyiseen materiaaliin tai muuta sillä millään tavalla.

Esimerkkejä:

- Säilytystilat, joiden olosuhteet ovat otolliset, erityisesti lämpötilan ja ilmankosteuden osalta. Tilojen tulisi olla mieluiten viileät ja kuivat, mikä ehkäisee korroosiota eikä vaurioita osia, kuten nahkaa tai puurunkoa, kuivattamalla sitä liikaa.
- Säännöllinen huolto ja kunnossapito
- Ajoneuvon kuntoa heikentävän likakerroksen, kuten lintujen jätösten, poistaminen.

Valmistaja

Ajoneuvoa koskevat oikeudet omistava ja sen suunnitteleva ja rakentava sekä sitä markkinoiva taho tai henkilö(t).

Vastuullinen käyttö / vastuullinen hyödyntäminen

Historiallisen ajoneuvon omistajan haasteena on tasapainoilla ajoneuvosta huolehtimisen ja sen käytön tuottaman ilon välillä.

Huolehtiminen tarkoittaa sitä, että omistajalla on vastuu ajoneuvon pitämisestä kunnossa niin, että sen siirtyessä seuraavalle sukupolvelle se on edelleen käytettävissä ja ajettavissa maantiellä.

Historiallisten ajoneuvojen kilpa-ajot ovat eräs ääriesimerkki: voiko Ferrari 250LM -mallilla, jota on valmistettu 32 kappaletta, kilpailla Le Mans Classic- tai Goodwood Revival - tapahtumassa, vai pitäisikö sitä ennemmin ajaa historiallisena näyttelykappaleena? Taloudellisilla tekijöillä voi olla merkittävä vaikutus ottaen huomioon, että tätä kirjoitettaessa esimerkiksi Ferrari 250LM oli tulossa huutokaupattavaksi New Yorkissa, jossa sen myyntihinnan odotettiin olevan yli 12 miljoonaa dollaria.

Vaurio

Muutokset, jotka merkittävästi rajoittavat tai estävät kohteen käytettävyyttä, ilmiöt, jotka aiheuttavat vakavaa etenevää heikkenemistä ja jatkuvan laiminlyönnin aiheuttamat muutokset.

Esimerkkejä:

- tieliikenneonnettomuus
- huomattava korrosio
- tekstiileissä olevat repeämät, joita normaali käyttö pahentaisi.

Nämä kriteerit täyttävät vauriot eivät ole normaalia patinaa!

Yksilöllinen laatu ja muistoarvo

Kunnossapito ja säilyttäminen, jotka toteutetaan suhteessa siihen, miten ajoneuvon alkuperäinen rooli muistetaan.

Ylläpitävä kunnossapito

Tarvittavat toimet ajoneuvon pitämiseksi täysin käyttökuntoisena